

Voor jou gelezen uit de nieuwere Kroatische literatuur

Marinko Koščec: Op zoek naar het begin van de cirkel

Originele uitgave Sandorf, Zagreb 2016

Nederlandse lezers kennen de Kroatische romanschrijver Marinko Koščec door zijn dystopie 'Een centimeter vanaf het geluk' (KLIN 2014), door een hoofdstuk van zijn experimentele roman 'Iemand anders' (bibliotheek KLIN 2013) en zijn cynische artikel over Kroatië in *Das Mag* (2015).

Eind vorig jaar is zijn zevende roman van Koščec in Zagreb uitgegeven. 'Op zoek naar het begin van de cirkel' (letterlijke vertaling van de titel) is verschenen na vijf jaren waarin Marinko veel heeft gereisd, een tijd in Zuid Korea heeft doorgebracht als *writer in residence* en waarin ik hem meerdere malen heb gesproken. Over de inhoud van zijn roman in wording zweeg hij echter in alle talen, zo ook over de omslag met daarop de motieven uit *De tuin der lusten* van Hieronymus Bosch. Des te groter was mijn verrassing toen ik in het Boschjaar 2016 van zijn nieuwe uitgever een recensie-exemplaar ontving.

'Op zoek naar het begin van de cirkel' speelt zich af in Zagreb in deze tijd. De roman begint - en eindigt - met de zin *Dit is jouw leven*. Wat daartussen staat is even duizelingwekkend als compact geschreven. Het meerlagige verhaal is gebaseerd op een beklemmende relatie tussen twee mensen die niet mét-, maar zeker ook niet zonder elkaar kunnen. Het hoofdthema is volgens de auteur 'de kijk in de ander, de onverdraaglijke eenzaamheid die je als individu nog net aankunt, maar waaraan je als koppel ten onder gaat'. In flarden en middels flashbacks wordt het verhaal van een ambitieuze jonge vrouw verteld, die van het platteland naar de stad is gekomen en een bijna uitgebluste, minder jonge, getrouwde man en vader

van een verslaafde tienerdochter. Ze worden verliefd en ze blijven bij elkaar ondanks dat hun aanvankelijk veelbelovende relatie al gauw in een slagveld verandert. Met elke bladzijde wordt de lotsbestemming van deze twee mensen duidelijker: ze kunnen niet anders dan zich op elkaar uitleven. Een tragisch einde is de enige logische uitkomst van hun samenzijn.

De nevenverhalen, over de levens van beide personages voor hun ontmoeting en buiten hun relatie om, blinken uit in uithalen naar de consumptiemaatschappij: de zure gevolgen van de economische crisis passeren de revue, maar ook orgastische beschrijvingen van eten, koken en nog meer eten en drinken uit alle windstreken. De naamloze hij-persoon, een gefrustreerde schrijver, probeert herhaaldelijk zijn geliefde - ondanks haar vele grillen - te plezieren. Bij voorbeeld, als zij de nieuwste voedingstrends achterna loopt, leert hij koken en maakt hij voor haar de heerlijkste gerechten klaar. Na de zoveelste minachtende afwijzing van hem én zijn kookkunst verzet hij zijn zinnen naar het openen van een eigen restaurant. Met een aantal vrienden, allemaal zonder enige relevante ervaring of geld, vindt hij een kelder op een toplocatie in de stad waar ze hun gasten gaan ontvangen. Dit gezamenlijke project komt na vele verrassende wendingen uiteindelijk op zijn pootjes terecht. Weliswaar in de criminaliteit, maar de mislukking blijkt toch kleiner dan de dreiging, die er tijdens de voorbereidingen in de lucht hing, deed vrezen.

Wie hem vaker heeft gelezen herkent de echte Koščec: kritisch op medemens en de maatschappij, vasthoudend in die kritiek, met scherpe observaties van alledaagse beslommeringen, introspecties vol zwarte humor, een beetje zwaar op de maag maar niet echt pessimistisch te noemen, en vooral genadeloos actueel. Zoals de meeste van zijn romans, speelt *Op zoek naar het begin van de cirkel* zich af in Zagreb, maar is zeker niet beperkt tot die stad of alleen tot Kroatië.

Stylist Koščec is goed herkenbaar door zijn speelse benadering van de romanstructuur, verrassende stijlfiguren in lange en soepele zinnen en een hijgend ritme van zijn verhaal verteld in vele naamloze en ongenummerde hoofdstukken op zo'n tweehonderd pagina's.

De roman is geschreven in jij-vorm, waardoor je als lezer onmiddellijk en krachtig in het verhaal wordt getrokken. Na een tijd realiseer je je dat de verteller jou, de lezer, de rol van de ik-persoon heeft toebedeeld, terwijl je geen idee hebt waar je je bevindt. Dit is Koščec ten voeten uit: hij dwaalt wel vaker van de gebaande paden af en bekommert zich nauwelijks om de lezer die moeite moet doen om hem te begrijpen. Net zoals Gabi, de vrouwelijke hoofdpersoon in deze roman, nog amper omkijkt naar haar partner, zo holt ook de schrijver op de lezer vooruit. Op sommige

plaatsen komt deze roman juist essayistisch over; de schrijver en wetenschapper Koščec heeft zich grondig verdiept in vele onderwerpen en weet zijn kennis gedetailleerd en geduldig over te brengen. Aan de andere kant van het spectrum

Op elke bladzijde treft u iets goeds aan. (...) Het enige nadeel van deze roman is dat ik hem niet heb geschreven. Ik wou dat ik het had gedaan.

Zoran Ferić, schrijver

zijn de emotionele bewegingen van zijn personages diep verstorend en zeer overtuigend. Tijdens het schrijven bevond de auteur zich niet ver weg van zijn eigen ervaringen, vertelde hij op de boekpresentatie. Bij dezelfde, schaarse gelegenheid - Koščec mijdt interviews en media - onthulde hij dat de vier mannelijke personages gezamenlijk een personage vormen, die in vieren is gespleten. Toen begreep ik pas dat ik het boek niet te snel of slordig heb gelezen, maar dat de schrijver nog een manier had gevonden om de verwarringen van zijn dwalende personages voor de lezer invoelbaar te maken.

Het boek was lovend besproken en van harte aanbevolen door collega-schrijver Zoran Ferić (zie ook citaat). Treffend stelde hij dat '... wij allemaal ons in dit boek zullen herkennen, alleen is de vraag of wij het leuk zullen vinden om ons hierin te herkennen. Dit is precies de bedoeling van goede literatuur: om ons aan onszelf te laten zien.' Koščec is er wederom voortreffelijk in geslaagd.

Al met al is het Kroatische proza een stevige roman rijker geworden, met daarin alle kenmerken van deze eigenaardige auteur.

Vind je het belangrijk dat dit werk in Nederland verschijnt? Laat het ons weten!